

تقدیم به:

عزیزترین های زندگی ام:

پدر، مادر و همسر مهربانم.

تقدیر و تشکر:

فرصت را غنیمت شمرده و از تمامی کسانی که در این تحقیق بنده را یاری نمودند سپاسگذاری می نمایم:

از اساتید محترم، جناب آقای دکتر مجید یاسوری و جناب آقای دکتر فردین علیخواه به خاطر راهنمایی های ارزنده شان کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از پدر و مادر بزرگووارم که همواره در طول دوران تحصیل مشوق و حامی من بوده اند و زحمات بسیاری را متحمل شده اند تشکر می نمایم و سلامتیشان را از درگاه خداوند خواهانم. از همسر مهربانم که وجودش آرامش بخش لحظه های سختم بوده و هست تشکر و قدردانی می نمایم.

برای دوست دلسوزم خانم حدیثه رضانی فر که در تدوین این پایان نامه مرا یاری نمودند آرزوی سعادت و خوشبختی دارم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده	ظ.....

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه	۲.....
۱-۱- بیان مسئله	۲.....
۲-۱- اهداف تحقیق	۵.....
۳-۱- ضرورت انجام تحقیق	۶.....
۴-۱- سوالات تحقیق	۶.....
۵-۱- فرضیه های تحقیق	۶.....
۶-۱- پیشینه تحقیق	۶.....
۱-۶-۱- کشورهای توسعه یافته	۷.....
۲-۶-۱- کشورهای در حال توسعه	۱۰.....
۳-۶-۱- ایران	۱۱.....
۷-۱- روش تحقیق	۱۳.....

فصل دوم: مبانی نظری

۱-۲- مقدمه	۱۶.....
۲-۲- مفاهیم و تعاریف	۱۹.....
۱-۲-۲- مفهوم کیفیت	۱۹.....
۲-۲-۲- مفهوم کیفیت زندگی	۱۹.....
۳-۲-۲- کیفیت زندگی شهری	۲۲.....

- ۲۳..... ۲-۲-۴- ابعاد کیفیت زندگی شهری
- ۲۴..... ۲-۲-۵- کیفیت زندگی و برنامه ریزی شهری
- ۲۵..... ۲-۳-۳- رویکردهای کیفیت زندگی شهر
- ۲۵..... ۲-۳-۱- کیفیت ذهنی زندگی
- ۲۶..... ۲-۳-۲- کیفیت عینی زندگی
- ۲۷..... ۲-۳-۳- رویکرد اسکاندیناویایی در مقابل رویکرد امریکایی
- ۲۸..... ۲-۳-۴- دیدگاه مخاطب محور
- ۲۸..... ۲-۳-۵- دیدگاه کارشناس محور
- ۲۹..... ۲-۳-۶- دیدگاه روان شناختی ادراکی
- ۲۹..... ۲-۳-۷- رویکرد نیمه تجربی
- ۳۰..... ۲-۳-۸- روش تحقیق تجربی ساکنان
- ۳۰..... ۲-۳-۹- رویکردهای عاملیت گرا
- ۳۱..... ۲-۳-۹-۱- رویکرد مطلوبیت گرایی
- ۳۲..... ۲-۳-۹-۲- رویکرد ارزش های عام
- ۳۳..... ۲-۳-۹-۳- رویکردهای نیاز محور
- ۳۳..... ۲-۳-۹-۳-۱- رویکرد نیازهای اساسی
- ۳۴..... ۲-۳-۹-۳-۲- رویکرد توسعه انسانی
- ۳۵..... ۲-۳-۹-۳-۳- نظریه نیازهای انسانی
- ۳۶..... ۲-۳-۹-۴- رویکرد قابلیت
- ۳۶..... ۲-۳-۱۰- رویکردهای ساختارگرا
- ۳۷..... ۲-۳-۱۰-۱- کیفیت فراگیر زندگی برگر - اشمیت و نول
- ۳۸..... ۲-۳-۱۰-۲- کیفیت اجتماعی
- ۳۹..... ۲-۴- چارچوب نظری تحقیق

- ۴۰-۲-۵- معیارها و شاخص ها ۴۰
- ۴۶-۲-۵-۱- شاخصهای تحقیق ۴۶
- ۴۷-۲-۶- مدل های مفهومی کیفیت زندگی ۴۷
- ۵۳-۲-۷- نتیجه گیری فصل ۵۳

فصل سوم: معرفی منطقه مورد مطالعه

- ۵۵-۳-۱- موقعیت جغرافیایی شهرستان تنکابن ۵۵
- ۵۸-۳-۲- جغرافیای تاریخی شهرستان تنکابن ۵۸
- ۶۰-۳-۳- توپوگرافی شهرستان تنکابن ۶۰
- ۶۰-۳-۳-۱- بخش کوهستانی یا ییلاقی ۶۰
- ۶۰-۳-۳-۲- بخش دامنه ای ۶۰
- ۶۰-۳-۳-۳- بخش جلگه ای یا قشلاق ۶۰
- ۶۰-۳-۴- ژئومورفولوژی شهرستان تنکابن ۶۰
- ۶۱-۳-۴-۱- واحد جنوبی ۶۱
- ۶۱-۳-۴-۲- واحد میانی ۶۱
- ۶۱-۳-۴-۳- واحد شمالی ۶۱
- ۶۲-۳-۵- موقعیت جغرافیایی شهر تنکابن ۶۲
- ۶۳-۳-۶- وجه تسمیه تنکابن ۶۳
- ۶۴-۳-۷- تاریخ شهر تنکابن ۶۴
- ۶۵-۳-۸- چگونگی توسعه شهر و روند آن در گذشته ۶۵
- ۶۸-۳-۹- شکل شهر ۶۸
- ۶۸-۳-۱۰- بافت شهر تنکابن ۶۸
- ۷۰-۳-۱۱- اقلیم تنکابن ۷۰
- ۷۰-۳-۱۱-۱- رژیم بارندگی ۷۰

۷۲	۳-۱۱-۲- شاخص رطوبتی.....
۷۲	۳-۱۱-۳ باد.....
۷۲	۳-۱۱-۴- سرعت و شدت بادهای شهر تنکابن.....
۷۳	۳-۱۱-۵- خاک شناسی تنکابن.....
۷۳	۳-۱۱-۵-۱- خاکهای قهوه ای.....
۷۳	۳-۱۱-۵-۲- خاکهای قهوه ای و خاکستری.....
۷۳	۳-۱۱-۵-۳- خاکهای قرمز قهوه ای مدیترانه ای.....
۷۴	۳-۱۱-۶- منابع آب تنکابن.....
۷۴	۳-۱۱-۶-۱- آبهای سطحی.....
۷۴	۳-۱۱-۶-۲- آبهای زیر زمینی.....
۷۵	۳-۱۲- پوشش گیاهی تنکابن.....
۷۵	۳-۱۲-۱- جنگل.....
۷۷	۳-۱۲-۲- مراتع.....
۷۷	۳-۱۳- مسائل کلی زمین شناسی.....
۷۹	۳-۱۴- خصوصیات جمعیتی شهر تنکابن.....
۸۰	۳-۱۵- تراکم نسبی.....
۸۱	۳-۱۶- توزیع جنسی جمعیت ساکن در شهر تنکابن.....
۸۳	۳-۱۷- ساختار سنی جمعیت شهر تنکابن.....
۸۴	۳-۱۸- ساختار اقتصادی منطقه.....
۸۴	۳-۱۹- توزیع جمعیت فعال در بخشهای مختلف اقتصادی.....

فصل چهارم: یافته های تحقیق

۸۷	۴-۱- مقدمه.....
۸۷	۴-۲- یافته های اسنادی.....

- ۱۰۲..... ۳-۴- یافته های میدانی
- ۱۰۲..... ۱-۳-۴- یافته های توصیفی
- ۱۰۲..... ۱-۱-۳-۴- سنجش میزان روایی سوالات پرسشنامه
- ۱۰۲..... ۲-۱-۳-۴- سنجش میزان پایایی سوالات پرسشنامه
- ۱۰۳..... ۳-۱-۳-۴- توزیع جنسی نمونه مورد مطالعه
- ۱۰۳..... ۴-۱-۳-۴- توزیع سنی نمونه مورد مطالعه
- ۱۰۴..... ۵-۱-۳-۴- وضعیت تأهل نمونه مورد مطالعه
- ۱۰۴..... ۶-۱-۳-۴- سابقه سکونت در منطقه مورد مطالعه
- ۱۰۵..... ۷-۱-۳-۴- تعداد اعضای خانواده
- ۱۰۶..... ۸-۱-۳-۴- سطح تحصیلات
- ۱۰۷..... ۹-۱-۳-۴- وضعیت اشتغال
- ۱۰۸..... ۱۰-۱-۳-۴- تعداد افراد شاغل و بیکار
- ۱۰۹..... ۱۱-۱-۳-۴- درآمد خانوار
- ۱۱۰..... ۱۲-۱-۳-۴- هزینه خانوار
- ۱۱۱..... ۱۳-۱-۳-۴- وضعیت مالکیت مسکن
- ۱۱۱..... ۱۴-۱-۳-۴- تعداد اتاق
- ۱۱۳..... ۱۵-۱-۳-۴- تعداد خانوار
- ۱۱۳..... ۱۶-۱-۳-۴- مساحت مسکن
- ۱۱۴..... ۱۷-۱-۳-۴- میزان رضایت از آموزش
- ۱۱۵..... ۱۸-۱-۳-۴- میزان رضایت از بهداشت و درمان
- ۱۱۶..... ۱۹-۱-۳-۴- میزان رضایت از خدمات و زیرساختهای شهری
- ۱۱۷..... ۲۰-۱-۳-۴- میزان رضایت از فضای سبز
- ۱۱۸..... ۲۱-۱-۳-۴- میزان رضایت از درآمد و اشتغال

۱۱۹.....	۲۲-۱-۳-۴- میزان رضایت از مسکن
۱۱۹.....	۲۳-۱-۳-۴- میزان رضایت از حمل و نقل
۱۲۰.....	۲۴-۱-۳-۴- میزان رضایت از اوقات فراغت
۱۲۱.....	۲۵-۱-۳-۴- میزان رضایت از امنیت.....
۱۲۲.....	۲۶-۱-۳-۴- میزان رضایت از مشارکت
۱۲۳.....	۲۷-۱-۳-۴- کیفیت کلی زندگی
۱۲۳.....	۲-۳-۴- یافته های تحلیلی
۱۲۳.....	۱-۲-۳-۴- رابطه سن و کیفیت زندگی
۱۲۴.....	۲-۲-۳-۴- رابطه سطح تحصیلات و کیفیت زندگی
۱۲۵.....	۳-۲-۳-۴- رابطه شغل و کیفیت زندگی
۱۲۵.....	۴-۲-۳-۴- رابطه وضعیت تأهل و کیفیت زندگی
۱۲۶.....	۵-۲-۳-۴- رابطه جنسیت و کیفیت زندگی
۱۲۶.....	۶-۲-۳-۴- مقایسه کیفیت زندگی بین دو گروه بومی و غیر بومی
۱۲۷.....	۷-۲-۳-۴- مقایسه کیفیت شهودی و منطقی
۱۲۸.....	۸-۲-۳-۴- رضایت از کیفیت زندگی
۱۲۹.....	۹-۲-۳-۴- مهمترین عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی در شهر تنکابن
۱۳۰.....	۱۰-۲-۳-۴- رضایت از شاخصهای کیفیت زندگی شهری
۱۳۴.....	۱۱-۲-۳-۴- وضعیت کیفیت زندگی شهر برحسب مقایسه میانگین ها.....
۱۳۷.....	۱۲-۲-۳-۴- تحلیل مکانی - فضایی
۱۴۵.....	۱۳-۲-۳-۴- مقایسه کیفیت زندگی عینی و ذهنی

فصل پنجم: آزمون فرضیات، نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۴۸.....	۱-۵- مقدمه
۱۴۹.....	۲-۵- نتایج تحقیق

- ۳-۵- آزمون فرضیات تحقیق..... ۱۵۲
- ۱-۳-۵- آزمون فرضیه نخست..... ۱۵۲
- ۲-۳-۵- آزمون فرضیه دوم..... ۱۵۳
- ۳-۳-۵- آزمون فرضیه سوم..... ۱۵۶
- ۴-۵- نتیجه گیری..... ۱۵۷
- ۵-۵- مشکلات و محدودیت های تحقیق..... ۱۵۷
- ۶-۵- پیشنهادات تحقیق..... ۱۵۸
- منابع..... ۱۶۰
- پیوست ها..... ۱۶۵

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۱- کیفیت زندگی یکصد شهر بزرگ کمیته بین‌المللی بحران جمعیت.....	۹
جدول ۱-۲- توزیع جمعیت و نمونه در حوزه‌های دهگانه تنکابن.....	۱۴
جدول ۱-۲- مفهوم کیفیت زندگی از دیدگاه محققان مختلف.....	۲۱
جدول ۲-۲- ابعاد و شاخص‌های انتخابی در شهرهای امریکایی.....	۴۱
جدول ۲-۳- ابعاد پنج‌گانه سنجش کیفیت زندگی شهری در تورنتو.....	۴۲
جدول ۲-۴- شاخصها و متغیرهای کیفیت زندگی موسسه جکسونویل.....	۴۳
جدول ۲-۵- شاخص‌های کیفیت زندگی شهری.....	۴۴
جدول ۲-۶- شاخص‌های کیفیت زندگی از نظر شالوک.....	۴۵
جدول ۲-۷- شاخص‌های تحقیق.....	۴۶
جدول ۳-۱- توزیع بارندگی ماهانه.....	۷۱
جدول ۳-۲- شاخص رطوبتی.....	۷۲
جدول ۳-۳- جمعیت سه دوره شهر تنکابن.....	۷۹
جدول ۳-۴- پراکندگی و توزیع روستاها و جمعیت در شهرستان تنکابن.....	۸۰
جدول ۳-۵- توزیع تراکم نسبی جمعیت.....	۸۱
جدول ۳-۶- تغییرات نسبت جنسی در دوره‌های مختلف.....	۸۲
جدول ۳-۷- توزیع جمعیت در سه گروه عمده سنی شهرستان تنکابن.....	۸۳
جدول ۳-۸- توزیع درصد جمعیت شاغل در گروه‌های عمده شغلی.....	۸۵
جدول ۴-۱- مراکز درمانی و بهداشتی.....	۹۰
جدول ۴-۲- مساحت واحدمسکونی حوزه‌های ده‌گانه شهر.....	۹۱
جدول ۴-۳- درصد واحدهای مسکونی شهر به تفکیک طبقات.....	۹۲

- جدول ۴-۴- تعداد اتاق واحدهای مسکونی شهر به تفکیک حوزه‌های ده‌گانه..... ۹۳
- جدول ۴-۵- توزیع خانوار در واحد مسکونی به تفکیک حوزه‌های ده‌گانه..... ۹۴
- جدول ۴-۶- انواع مسکن به تفکیک حوزه‌های ده‌گانه شهر..... ۹۵
- جدول ۴-۷- نحوه تصرف مسکن و تفکیک حوزه‌های ده‌گانه..... ۹۶
- جدول ۴-۸- درصد مصالح ساختمانی عمده به کار رفته در واحدهای مسکونی..... ۹۷
- جدول ۴-۹- پارک های شهر تنکابن..... ۹۸
- جدول ۴-۱۰- فهرست تفکیکی سالانه مساحت پارکها و سرانه..... ۹۹
- جدول ۴-۱۱- توزیع، سرانه و کمبود برخی کاربری های شهر تنکابن..... ۱۰۱
- جدول ۴-۱۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت..... ۱۰۳
- جدول ۴-۱۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه های سنی..... ۱۰۳
- جدول ۴-۱۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تاهل..... ۱۰۴
- جدول ۴-۱۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سابقه سکونت..... ۱۰۵
- جدول ۴-۱۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد اعضای خانواده..... ۱۰۵
- جدول ۴-۱۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سطح تحصیلات..... ۱۰۶
- جدول ۴-۱۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع شغل..... ۱۰۷
- جدول ۴-۱۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد افراد شاغل..... ۱۰۸
- جدول ۴-۲۰- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد افراد بیکار..... ۱۰۹
- جدول ۴-۲۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان درآمد خانوار..... ۱۰۹
- جدول ۴-۲۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان هزینه های خانوار..... ۱۱۰
- جدول ۴-۲۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت مسکن..... ۱۱۱
- جدول ۴-۲۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد اتاق..... ۱۱۲
- جدول ۴-۲۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد خانوار..... ۱۱۳
- جدول ۴-۲۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مساحت مسکن..... ۱۱۳

- جدول ۴-۲۷- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از آموزش ۱۱۵
- جدول ۴-۲۸- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از بهداشت و درمان ۱۱۵
- جدول ۴-۲۹- توزیع نظر پاسخگویان از خدمات و زیرساختهای شهری ۱۱۶
- جدول ۴-۳۰- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از فضای سبز ۱۱۷
- جدول ۴-۳۱- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از درآمد و اشتغال ۱۱۸
- جدول ۴-۳۲- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از مسکن ۱۱۹
- جدول ۴-۳۳- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از حمل و نقل ۱۲۰
- جدول ۴-۳۴- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از اوقات فراغت ۱۲۱
- جدول ۴-۳۵- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از میزان امنیت ۱۲۲
- جدول ۴-۳۶- توزیع نظر پاسخگویان بر حسب میزان رضایت از مشارکت ۱۲۲
- جدول ۴-۳۷- کیفیت کلی زندگی ۱۲۳
- جدول ۴-۳۸- بررسی رابطه بین سن و کیفیت زندگی در شهر تنکابن ۱۲۴
- جدول ۴-۳۹- بررسی رابطه بین سطح تحصیلات و کیفیت زندگی ۱۲۴
- جدول ۴-۴۰- بررسی رابطه بین نوع شغل و کیفیت زندگی در شهر تنکابن ۱۲۵
- جدول ۴-۴۱- بررسی رابطه بین وضعیت تاهل و کیفیت زندگی در شهر تنکابن ۱۲۵
- جدول ۴-۴۲- بررسی رابطه بین جنسیت و کیفیت زندگی در شهر تنکابن ۱۲۶
- جدول ۴-۴۳- مقایسه کیفیت زندگی بین دو گروه بومی و غیر بومی ۱۲۶
- جدول ۴-۴۴- رضایت از کیفیت زندگی در پاسخ شهودی و منطقی ۱۲۷
- جدول ۴-۴۵- وضعیت کیفیت زندگی با استفاده از آزمون T_test ۱۲۸
- جدول ۴-۴۶- رابطه بین کیفیت زندگی و رضایتمندی با استفاده از آزمون پیرسون ۱۲۸
- جدول ۴-۴۷- عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی با استفاده از رگرسیون چند گانه ۱۳۰
- جدول ۴-۴۸- میزان رضایت پاسخگویان از شاخصهای کیفیت زندگی شهری ۱۳۱
- جدول ۴-۴۹- وضعیت کیفیت زندگی بر حسب مقایسه میانگین ها ۱۳۵

- جدول ۴-۵۰- رتبه بندی حوزه های شهر تنکابن از طریق روش موريس ۱۴۲
- جدول ۴-۵۱- مقایسه یافته های روش موريس و آزمون مقایسه میانگین ۱۴۶
- جدول ۶-۱- عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی با استفاده از رگرسیون چند گانه ۱۵۲
- جدول ۶-۲- وضعیت کیفیت زندگی بر حسب مقایسه میانگین ۱۵۳
- جدول ۶-۳- رتبه بندی حوزه های شهر تنکابن از طریق روش موريس ۱۵۵
- جدول ۶-۴- رابطه بین کیفیت زندگی و رضایتمندی با استفاده از آزمون پیرسون ۱۵۶
- جدول ۶-۵- وضعیت کیفیت زندگی با استفاده از آزمون T_test ۱۵۷

فهرست اشکال و نمودارها

صفحه	عنوان
۲۴	شکل ۱-۲-۱- ابعاد مختلف کیفیت زندگی شهری.....
۴۷	شکل ۲-۲-۲- کیفیت زندگی به عنوان ترکیبی از مولفه های رضایت در قلمروهای مختلف زندگی.....
۴۸	شکل ۳-۲-۳- مدل کیفیت زندگی پراشل و همکاران.....
۴۹	شکل ۴-۲-۴- اجزای کیفیت زندگی.....
۵۰	شکل ۵-۲-۵- مدل رضایت از زندگی.....
۵۱	شکل ۶-۲-۶- مدل مفهومی کیفیت زندگی.....
۵۲	شکل ۷-۲-۷- مدل مفهومی تحقیق.....
۵۶	نقشه ۱-۳- موقعیت شهرستان تنکابن.....
۵۷	نقشه ۲-۳- موقعیت شهر تنکابن.....
۵۸	نقشه ۳-۳- موقعیت سکونتگاههای شهری و روستایی و راههای شهرستان تنکابن.....
۱۰۴	شکل ۱-۴- توزیع سنی جامعه مورد مطالعه.....
۱۰۷	شکل ۲-۴- توزیع تحصیلات جامعه مورد مطالعه.....
۱۰۸	شکل ۳-۴- توزیع نوع اشتغال جامعه مورد مطالعه.....
۱۱۰	شکل ۴-۴- توزیع درآمد خانوار بر حسب تومان.....
۱۱۱	شکل ۵-۴- وضعیت مالکیت مسکن جامعه مورد مطالعه.....
۱۱۲	شکل ۶-۴- وضعیت تعداد اتاق در جامعه مورد مطالعه.....
۱۱۴	شکل ۷-۴- وضعیت مساحت مسکن جامعه مورد مطالعه.....
۱۳۶	نقشه ۴-۸- مقایسه میانگین کیفیت زندگی در حوزه های دهگانه.....
۱۳۷	نقشه ۴-۹- میزان رضایت در حوزه های دهگانه.....
۱۴۳	نقشه ۴-۱۰- ضریب موریس در حوزه های دهگانه.....

نقشه ۴-۱۱- سطح برخورداری در حوزه های دهگانه ۱۴۴

نقشه ۴-۱۲- اختلاف از میانگین ضریب موریس در حوزه های دهگانه ۱۴۵

ارزیابی شاخص های کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: شهر تنکابن) آزاده شلفی

امروزه نواحی شهری خود را به عنوان جذاب ترین نقاط برای رسیدن به زندگی بهتر معرفی کرده است. در عین حال این نواحی چالش هایی مانند فقدان وسایل حمل و نقل، کمبود فضاهای ورزشی، تفریحی و مراکز درمانی، مسکن ناپایدار، آسیب های ناشی از نابرابری های اجتماعی مناطق مختلف شهر را ایجاد نموده است.

با توجه به اهمیت مطالعه کیفیت زندگی در سطوح مختلف جغرافیایی در این پایان نامه سعی بر آن شده است تا با نگاهی جامع کیفیت زندگی شهر تنکابن بر اساس شاخص های عینی و ذهنی تعریف شده مورد ارزیابی قرار گیرد. در تحقیق حاضر به منظور ارزیابی کیفیت زندگی شهری شهر تنکابن از شاخص های مسکن، خدمات بهداشتی، امکانات آموزشی، حمل و نقل عمومی، فضای سبز، درآمد، اشتغال، خدمات و زیرساخت های شهری، امنیت، مشارکت، گذران اوقات فراغت و همچنین میزان رضایت مردم از شاخص های ذکر شده، استفاده شده است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی مبتنی بر استفاده از پرسشنامه می باشد. تعداد جامعه آماری ۳۸۱ نفر است که این رقم از فرمول کوکران بدست آمده است و به منظور تحلیل متغیرهای مورد مطالعه، از نرم افزار SPSS و Arc.GIS و روش های آماری نظیر آزمون پیرسون، تحلیل رگرسیون، مقایسه میانگین ها و همچنین آزمون T-test استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد وضعیت کیفیت زندگی (عینی و ذهنی) در منطقه مورد مطالعه از دید جامعه نمونه در حد متوسط رو به بالا بوده و میزان این رضایت در شاخص های مختلف متفاوت است، بطوری که بیشترین میزان رضایت از شاخص بهداشت و درمان و کمترین میزان رضایت از شاخص درآمد و اشتغال وجود دارد. از طرف دیگر وضعیت کیفیت زندگی در ده حوزه شهر به صورت نابرابر است. هرچند که همبستگی ابعاد عینی و ذهنی کیفیت زندگی بالا نیست اما به طور کلی یافته های تحقیق اهمیت مطالعه همزمان ابعاد عینی و ذهنی را نشان می دهد.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی شهری، رضایتمندی، شاخص های عینی و ذهنی، تنکابن.

Abstract:**Evaluation of urban quality of life indexes (Case Study: Tonekabon City)**

Azade shalafi

Today, urban areas as the most attractive points is introduced to achieve a better life. Yet, These areas have created challenges in different urban areas such as lack of public and private transportation, lack of exercise and recreational spaces, lack of medical care, unstable housing, social damages. According to the important of life quality study in different level of geography, this thesis tried to evaluate the life quality look of Tonekabon on the based Objective and subjective indexes. In this research, for evaluating urban life quality of Tonekabon City, indicators such as dwelling, health services, Educational facilities, public transportation, Landscape, income, occupation, services, Urban Infrastructure, security, cooperation, Leisure and people's satisfactory from mentioned indicators were used. Research method is on the based analytic-descriptive using Questionnaire. The number of population is ۳۸۱ persons which this item was obtained by Cochran formula and for analyzing the variable, Arc, GIS, SPSS Software was used and Statistic methods such as Pearson Test, Regression analysis Test, Means Comparison tests and T-test were also used. The results shows that condition of life quality (objective ,subjective) in the area of the study has been medium to high from the view of the sample population and the rate of this satisfaction in different indicators are different .As the most rate of satisfaction of indicators are health and treatment and the less rate is satisfaction from income and occupation indicators. On the other hand, the condition of life quality in ۱۰ areas of the city are unequal. However, coefficient of objective and subjective dimension of life quality is not high but totally the findings of the research shows the important of contemporary study of objective and subjective dimension.

Key words: life quality, urban, satisfactory, objective and subjective indicators, Tonekabon.

فصل اول

کلیات تحقیق

مفهوم کیفیت زندگی بیش از چنددهه است که مورد تاکید و بررسی اندیشمندان رشته های مختلف علمی قرار گرفته است و شاخصهای متعدد و گاه حتی متضادی برای آن مطرح شده است. با توجه به اینکه کیفیت زندگی مفهومی چندبعدی و میان‌رشته‌ای می باشد، از دیدگاه‌های متفاوت و در طیف‌هایی گسترده نیز مورد بررسی قرار گرفته و می‌گیرد.

رشد بالای شهرنشینی در طی دو قرن اخیر و همچنین افزایش نقاط شهری در سطح دنیا مفهوم کیفیت زندگی شهری را به طور گسترده‌ای مورد توجه اندیشمندان برنامه‌ریزی شهری و مسایل و معضلات شهری قرار داده‌است.

در این فصل چارچوب اولیه، مساله تحقیق و اهداف آن، کلیاتی نیز در ارتباط با چارچوب نظری، روش تحقیق و مسایل تحقیق و ساختار کلی آن ارایه می‌گردد تا در فصول بعدی بطور دقیق و مشروح مورد بررسی و کنکاش قرار گیرند. به طور کلی کلیات طرح تحقیق را می‌توان هسته اصلی تحقیق معرفی نمود. در این فصل در ابتدا مسئله تحقیق، اهداف، سوالات و براساس آن فرضیات تحقیق تبیین شده و در منطقه مورد مطالعه پیاده می‌شود. در ادامه با طرح مفهوم، ابعاد و مبانی آن مدنظر قرار گرفته است. در ادامه روش انجام تحقیق، روش گردآوری و برآورد حجم نمونه و روش تجزیه و تحلیل داده ها بیان شده است. سپس با بیان پیشینه تحقیق و ضرورت انجام آن، مشکلات تحقیق به تعریف واژه های کلیدی خواهیم پرداخت.

۱-۱- بیان مسأله:

قرن ها است که مردم به طور ذاتی به دنبال یک زندگی خوب بوده اند و در این راستا برای بهبود شرایط زیست خود سعی می کردند تا از استعداد و توانمندی ها و ظرفیت های خود حداکثر بهره برداری را بنمایند. از این رو همواره مسئله اصلی این بود که زندگی مطلوب و با کیفیت چگونه زندگی است؟ (اونوک، ۱۳۸۴).

کیفیت زندگی یکی از رویکرد های نوین در زمینه اصلاح و تکامل مفهوم توسعه است که در پرتو نفوذ این مفهوم رویکردی جدید در عرصه برنامه ریزی شهری شکل گرفته است که معتقد است برنامه ریزی شهری علاوه بر توجه به اهداف کالبدی باید به نیازهای کیفی مردم شهر نیز پاسخ گوید.

مفهوم کیفیت زندگی ابتدا به حوزه های بهداشتی، زیست محیطی و بیماری های روانی محدود می شد اما طی دو دهه گذشته به مفهومی چند بعدی بسط یافته است. همزمان با توجه نظریه پردازان و سازمان های بین المللی به ابعاد اجتماعی، سیاسی و فرهنگی توسعه، ارتقاء کیفیت زندگی نه صرفاً به عنوان ابزاری جهت برخورد با پیامد های نا مطلوب حاصل از سیاست های مرسوم رشد و توسعه بلکه به عنوان هدف اصلی توسعه مورد تأکید قرار گرفت و در این راستا شاخص های مربوط به

ارزیابی عملکرد برنامه ها نیز تغییراتی کیفی یافتند و علاوه بر عناصر فردی و عینی، مؤلفه های اجتماعی و ذهنی را نیز شامل شدند. یعنی نیازهای رفاهی از مسائل عینی چون خوراک، پوشاک، بهداشت و مسکن فراتر رفته ابعاد جدیدی همچون تأمین اجتماعی، ارتقاء جنبه های کیفی زندگی، حفظ محیط زیست، همبستگی ملی و فراهم آوردن شرایط لازم جهت مشارکت مردم در سطوح مختلف فرایند توسعه را دربر گرفته است (غفاری و امیدی، ۱۳۸۸، ۱۰۰).

کیفیت زندگی شهری دربرگیرنده ابعادی روانی است که شاخص هایی همچون رضایت، شادمانی و امنیت را دربرمی گیرد. در برخی موارد رضایت های اجتماعی نیز نامیده می شود. همچنین ابعاد محیطی که دربرگیرنده سنجه هایی همچون مسکن، دسترسی به خدمات و امنیت محیطی است. جنبه های دیگر دربرگیرنده توجه به فرصت های اجتماعی، امیدهای اشتغال، ثروت و اوقات فراغت است (سیف الدینی، ۱۳۸۱: ۳۷۵).

نتایج مطالعات کیفیت زندگی می تواند به ارزیابی سیاست ها، رتبه بندی مکان ها، تدوین استراتژی های مدیریت و برنامه ریزی در شهر کمک کرده و درک و اولویت بندی مسائل اجتماع برای برنامه ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل سازد. همچنین یافته های کیفیت زندگی می تواند برای بازشناسی استراتژی های سیاسی قبلی و طراحی سیاست های برنامه ریزی آینده استفاده شود. علاوه بر این مطالعات کیفیت زندگی می تواند به شناسایی نواحی مسئله دار، علل نارضایتی مردم، اولویت های شهروندان در زندگی و ارزیابی کارایی سیاست ها و استراتژی ها در زمینه کیفیت زندگی کمک کند.

نواحی شهری مراکز اصلی رشد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در هر کشوری هستند و خود را به عنوان جذاب ترین نقاط برای ایجاد ثروت، کار، خلاقیت و نوآوری اثبات کرده اند. اما در عین حال این نواحی با چالش های مهمی نیز در زمینه های تخریب فیزیکی و محیطی، محرومیت اجتماعی، ناامنی، بیکاری، کمبود مسکن، ترافیک و حاشیه نشینی روبرو هستند که این مشکلات کیفیت زندگی شهری را به شدت کاهش می دهد. با این وجود سیاست گذاران و برنامه ریزان در سطوح بین المللی و ملی بر قابلیت شهرها برای بهبود کیفیت زندگی انسان ها تأکید دارند. (گلین شریف دینی، ۱۳۸۹: ۲).

علاوه بر این، نظریه و مطالعات تجربی کیفیت زندگی به شکل امروزی آن عمدتاً از جوامع غربی نشأت گرفته اند. این مطالعات در کشورهای درحال توسعه بطور قابل توجهی کم هستند. همین طور فاکتورهای عمده تأثیرگذار بر کیفیت زندگی مردم در شهرهای کشورهای درحال توسعه بطور واضح شناسایی نشده اند.